

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ГРЕГОРІ ПОРТЕРА)

CURRENT TRENDS IN THE TRAINING OF POP SINGERS (ON THE EXAMPLE OF GREGORY PORTER'S CREATIVITY)

Статтю присвячено висвітленню особливостей підготовки естрадного вокаліста. На відміну від низки розробок, які представлені в сучасній музичній педагогіці, реалізація поставленої мети здійснюється шляхом використання біографічного методу. Екстраполяція творчого досвіду провідного естрадно-джазового співака Грегорі Портера дає змогу унаочнити ті тенденції, що мають бути враховані нині у вихованні молодих виконавців. Досліджено, що сучасна практика творчої діяльності естрадних співаків демонструє потребу в зміні вектора їх спрямованості. Високий рівень виконавської майстерності відтепер визначається універсальністю співака, що проявляється не лише у вокальній діяльності, а й у композиторській. Соліст має використовувати різні вокальні прийоми, звертатись як до джазової, так і естрадної стилістики. Спів у різних манерах та розвиток акторської майстерності уможливають самореалізацію не лише в сольній концертній діяльності, а й у синтетичних сценічних жанрах. Наголошено, що необхідно регулярно випускати нові альбоми та сингли, що сприяє популяризації творчості співака. Причому варто звертатись до практики переробки та переосмислення музичних творів через певний проміжок часу. Потрібно приділяти увагу тому, щоб вокаліст усвідомлював власне значення як носія певних цінностей та такого, що впливає на формування громадської думки. Виховання сучасного співака потребує комплексного підходу, який був би спрямований не лише на вокальну майстерність, а й на розвиток інших сфер, що стосуються виконавства. Це і художні чинники, і додаткові показники сценічний рух, акторська гра, імідж виконавця, здатність інтегруватися в медіапростір. За допомогою створення додаткових шляхів комунікації з аудиторією, як-от подкаст, здійснюється заміна медіаканалів (радіо та телебачення) більш сучасними.

Ключові слова: виховання, естрадний вокал, співак, Грегорі Портер, вокальна манера.

The article is devoted to the peculiarities of the training of a pop vocalist. In contrast to a number of developments that are presented in modern music pedagogy, the realization of this goal is carried out through the use of biographical method. Extrapolation of the creative experience of the leading pop-jazz singer Gregory Porter allows us to see the trends that should be taken into account in the education of young performers. It is investigated that the modern practice of creative activity of pop singers demonstrates the need to change the vector of their orientation. The high level of performing skills is now determined by the versatility of the singer, which is manifested not only in vocal activities, but also in composition. The soloist must use different vocal techniques; turn to both jazz and pop style. The opportunity to sing in different manners and the development of acting skills allow you to realize yourself not only in solo concert activities, but in synthetic stage genres. It is emphasized that it is necessary to regularly release new albums and singles, which helps to promote the singer's work. Moreover, it is necessary to turn to the practice of processing and rethinking musical works after a certain period of time. It is necessary to pay attention to the fact that the vocalist is aware of his own importance as a bearer of certain values and one that influences the formation of public opinion. The education of a modern singer requires a comprehensive approach, which would be aimed not only at vocal skills, but also at the development of other areas related to performance. These are both artistic factors and additional indicators of stage movement, acting, image of the performer, ability to integrate into the media space. By creating additional ways of communicating with the audience, such as a podcast, media channels (radio and television) are changed to more modern ones.

Key words: training, pop vocal, singer, Gregory Porter, vocal style.

УДК 784.5
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.40>

Попова А.Б.,
народна артистка України, професор,
завідувач кафедри музичного мистецтва
ПВНЗ «Київський університет культури»

Сіненко О.О.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри музичного мистецтва
ПВНЗ «Київський університет культури»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Нині склався корпус робіт, які використовуються як методичне підґрунтя при підготовці співаків фаху «естрадний вокал». Водночас формування майстерності естрадного співу передбачає постійне оновлення методичних підходів. Надзвичайно важливим є залучення результатів, що апробовані в авторських методиках та розширюють межі звичних правил та норм. Тому доцільним вважається підхід, заснований на результатах виконавської практики, представники якої демонструють вокальну та артистичну довершеність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання вокального виконавства в естрадній та

академічній манері розглянуто в статті В. Горобець. Питання підготовки майбутніх співаків до вокально-сценічної професійної діяльності аналізується в роботі Ж. Даюк, В. Денисюк. Специфіка біографічного методу та можливостей його використання в педагогіці досліджено в роботі Н. Дічек. Специфіка вокальної манери Грегорі Портера представлено в розробці А. Попової. Також низка публікацій публіцистичного характеру містять інформацію про творчу діяльність Г. Портера.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Чимало розробок, що виникли протягом останніх років, мають високу продуктивність, проте необхідно здійснювати моніто-

ринг мистецьких підходів, які доцільно включати в освітній процес. Зокрема це стосується напрацювань провідного вокаліста Г. Портера.

Мета статті передбачає окреслення специфіки сучасної мистецької практики та виділення творчих методів, що використовуються різними співаками, які доцільно включати у програму підготовки естрадних співаків. Зокрема, доцільно звернутись до біографії Г. Портера, діяльність якого може бути зразком для наслідування молодими співаками.

Виклад основного матеріалу. Сучасна майстерність естрадного вокаліста потребує включення різних методик. Можна зазначити, що саме цей тип вокальної практики потребує залучення чималої кількості методичних напрацювань, які дають змогу розширювати межі вокального діапазону, використовувати різні практики, пов'язані зі створенням неповторної вокальної манери, доцільного використання вокальних технік. Цього результату досить важко досягнути шляхом вивчення виключно теоретичної бази, задля цього потрібно здійснювати огляд мистецької практики.

Застосування біографічного методу в педагогіці є порівняно новим підходом, який лише починає набувати поширення у вітчизняному дискурсі, хоча в закордонній літературі вона вже здобула інструментального характеру. «Біографічна розвідка, як джерело й метод історичного, психологічного, історико-педагогічного, літературного тощо пізнання, є надзвичайно поширеним у світовій науці інструментом актуалізації гуманістичного вектора існування цивілізації» [4, с. 15]. Зокрема, біографічні дослідження, які сконцентровані на вивченні життєдіяльності персоналій, дають змогу відтворити взаємозв'язок індивідуальної історії з культурним розвитком, що веде до висновків про напрями розвитку музичної педагогіки. Нині високий рівень виконавства можна спостерігати в багатьох західних співаків, одним з яких є Г. Портер. Застосовуючи факти його біографії, можна окреслити ті потреби, що виникають у процесі виховання естрадного вокаліста.

Г. Портер є одним зі співаків, що постійно виступає на Бродвеї, при цьому не полишаючи композиторської справи. Така універсальність музикантів, які не лише з легкістю відтворюють музику, а й створюють її для себе та інших виконавців, є однією з вимог часу. Найкраще для музикантів можуть писати вокальні партії ті, хто добре розуміються на вокалі, маючи практичні навички співу. Йдеться не стільки про якість у художньо-естетичному плані, скільки про вокальну зручність. Стимулювання створення власних пісень допоможе розкрити творчий потенціал виконавця, який, ймовірно, не з першої пісні і не без підтримки фахівців зможе створити власний гарний сингл чи навіть альбом.

Якщо говорити про діяльність Г. Портера як співака та композитора, то його альбоми здобували

високу оцінку як публіки, так і професіоналів. Перший альбом «Water», який вийшов в 2010 році, було номіновано в рубриці «Best Jazz Vocal album» й одночасно він займав високі щаблі у чартах США та Великобританії. Його наступні альбоми «Be Good», «Liquid Spirit» (2013), «Take Me to the Alley» (2016), «Nat King Cole & Me» (2017), «One Night Only – Live At Royal Albert Hall» (2018), «All Rise» (2020) також мали великий успіх, особливо це стосувалось третього альбому «Liquid Spirit», що отримав Grammy. Наступне Grammy в 2017 році співак отримав за джазовий альбом «Take Me to the Alley», а в результаті співпраці з Disclosure у «Holding On» він випустив ремікс «Liquid Spirit – Claptone Remix», який став одним із найпопулярніших треків на Ібіці. Можна побачити, що Г. Портер випускає нові альбоми кожні 2–3 роки, що є вкрай важливим, з огляду на процес запам'ятовування вже відомих синглів та потреб у появі нових. Портер відкритий до певних експериментів із власною творчістю, взаємодії з іншими співаками та інструменталістами.

Надзвичайно актуальною настановою у вихованні естрадних вокалістів є підтримка інтересу до акторської справи. За умови розвитку навичок акторської гри вокаліст зможе брати участь у театралізованих жанрах (мюзикл, музичний спектакль, рок-опера). Тому потрібно також вміти використовувати різні вокальні манери та стильові напрями. Наприклад, синтезування джазу, блюзу, соулу і госпелу є доволі доречним. Ці ознаки в повній мірі можуть бути названі стосовно Г. Портера. Здатність виконувати різний музичний матеріал, а й бути налаштованим на виконавство не лише сольне, а й ансамблеве, в тому числі й на театральних сценах, має значний потенціал. Виявлено, що, на відміну від концертних виступів, де кожен співак представляє музичний матеріал у тій формі, яка йому до вподоби, участь у театральних постановках, різних мюзиклах є більш складним завданням. Цей тип виконавства потребує взаємодії з іншими артистами (співаками, музикантами, акторами, хореографами), в результаті чого головною метою є узгодження дій задля створення єдиного художнього цілого.

Особливу увагу треба приділяти саме опануванню різних вокальних прийомів, які дають змогу розширювати можливості співака. «Зазначимо, що спів в естрадній манері має низку специфічних вимог, що висувуються перед виконавцями. Так, задля урізноманітнення, з метою надання необхідної експресії при виконанні творів, що належать до поп-музики (естрадної музики), варто використовувати різні вокальні прийоми – штробас, йодль, гроулінг, субтон та т.п.» [1, с. 503]. Г. Портер дуже добре варіює власну вокальну манеру, яка модифікується залежно від вибраного ним стильового напрямку. Прийоми, які він використовує, варіюються. Вони зумовлені тим напрямом, до якого належить пісня, яким є його зміст.

Одним із важливих завдань є виховання у співаків активної громадської позиції. Не можна забувати, що естрадні співаки часто мають набагато більшу популярність, ніж академічні. А їх діяльність, виступи стають надбанням великої слухацької та глядацької аудиторії. В умовах поширення медійного простору кожен крок виконавця стає відомим широкому загалу. Самі виконавці, їхня вокальна манера, індивідуальний стиль впливають на аудиторію, формуючи смаки та здійснюючи вплив на свідомість. Г. Портер виступає виконавцем, що приділяє уваги соціальним проблемам, які існують у суспільстві. Причому особливо часто це стосується альбомів, що були створені ним протягом останніх років. Альбом «Nat King Cole & Me», який створив Портер, присвячений пам'яті провідного чорношкірого співака Нета Кінг Коула, який зробив чимало для того, щоб афроамериканських виконавців почали сприймати на музичному Олімпі не як меншовартісних. Коул через свій колір шкіри мав чимало переслідувань із боку Ку-клукс-клану, проте зміг подолати расові бар'єри та здобув гідне місце в музичній індустрії, проклавши шлях для інших виконавців. Обравши саме цього співака героєм свого мюзиклу Г. Портер зміг підкреслити його внесок у розвиток музичної культури. До того ж виконання пісень із репертуару Нета Кінг Коула є доречним, адже обидва співаки є баритонами, тому немає розходження у теситурі. Також досить подібними були тембральні характеристики їхніх голосів. Спів Г. Портера можна охарактеризувати таким чином: «Цей співак є виконавцем-баритоном, який має свою неповторну вокальну манеру. Його тембр характеризується оксамитовим звучанням. Вокальна манера пов'язана з використанням синтезу джазу, фанку, r&b, блюзу і госпелу. У багатьох своїх виступах він демонструє однаково рівну силу голосу, м'якість та вправність у різній вокальній теситурі. Це відповідає основним вимогам, що висувуються перед естрадними та джазовими вокалістами» [5, с. 207].

Останній альбом «All Rise» (2020) демонструє активну соціальну позицію виконавця, адже ряд пісень присвячено проблемі страху, який панує в афроамериканських громадян, важливості збереження пам'яті про предків та власне коріння. Композиції, які увійшли до альбому, суттєво не вкладаються у джазову стилістику та більше орієнтовані на інші стильові напрями. Можна побачити зв'язки з госпелом та R&B. Виконавський склад цього альбому складається не лише з джаз-бенда, а також включає хор та струнно-смічкову групу. Музичне рішення пісень з альбому, виявляє зв'язок із вокальними традиціями джазової, естрадної музики. «Грегорі Портер володіє всіма тими якостями, які ви шукаєте в джазовому співаку і ще однією-двома, про існування яких ви й не підозрювали» [6].

Виконавці сьогодення мають також чимало уваги приділяти медійному розвитку. Вдалі спроби інтегрування власної діяльності в інтернет-культуру сьогодення дає змогу створювати нові шляхи донесення музичного продукту до аудиторії. Особливо актуальними практики ведення власних блогів, каналів на Youtube та у соцмережах постають за умови неможливості проведення концертів та виступів у реальному просторі. Так, Г. Портер в 2019 році влаштував власний подкаст «The Hang», де взяли участь такі поважні гості, як Е. Леннокс та Дж. Голдблум. Подкаст це процес створення і поширення звукових та відеофайлів у стилі радіо- і телепередач в Інтернеті. В той час як глядацька та слухацька аудиторія значно зменшується, інтерес до Інтернет-простору зростає, тому зміна формату виступів може відігравати важливе значення на шляху просування виконавця.

Одним із компонентів, який доречно враховувати виконавцям, є пошук власного неповторного стилю, що залежатиме не лише від його вокальних даних, а й від його іміджу. «Зовнішні атрибути (грим, костюм, пластика, сценічний рух, елементи хореографії) також впливають на внутрішню сутність образу, їх необхідно продумати до дрібниць» [3, с. 163]. Так, своєрідною «родзинкою» може стати особлива манера звуковидобування, вибору сценічних рухів чи дивне вбрання. Хоча вони не можуть бути прирівняні до вокальної майстерності, проте також мають враховуватись, адже публіка має певним чином запам'ятовувати співаків. «Сценічний образ вокаліста – це новий «живий» характер, що виникає внаслідок складного процесу – одночасного «озвучення» вокального твору й акторського втілення яскраво виражених особистісних якостей персонажа» [3, с. 163]. Аудиторія слухачів не завжди є достатньо обізнаною, щоб відразу відрізнити вокальну манеру чи тембральні характеристики, проте дивний капелюх (який ніколи не знімає Г. Портер) став його своєрідною візуальною візитівкою. Його капелюх із пласким козирком є модифікованою балаклавою, який співак сприймає як можливість «сховатися» та йменує «джазовим капелюхом». В одному з інтерв'ю Jazzweekley Г. Портер пояснив, що почав носити шапку після перенесених операцій на обличчі. Проте згодом це стало його відмінною ознакою: «У мене не було необхідності носити його постійно, але з часом я помітив, що цим я відрізняюся від інших артистів. Я зробив це своєю фішкою і вирішив продовжити з'являтися в ньому на публіці. Зараз люди впізнають мене. Що є, то є» [2].

Висновки. Сучасна практика творчої діяльності естрадних співаків демонструє потребу в зміні вектора їх спрямованості. Високий рівень виконавської майстерності відтепер визначається універсальністю співака, його здатністю використовувати різні вокальні прийоми, звертатись як до

джазової, так і естрадної стилістики. Змога співати у різних манерах уможлиблює самореалізацію не лише у сольній концертній діяльності, а й як учасника синтетичних жанрів. Варто не лише регулярно випускати нові альбоми, а й звертатись до практики переробки та переосмислення музичних творів через певний проміжок часу. Отже, виховання сучасного співака потребує комплексного підходу, який був би спрямований не лише на виконавську вокальну майстерність, а й на розвиток інших сфер музичної діяльності. Це стосується як суто художніх чинників, так і додаткових показників – сценічний рух, акторська гра, імідж виконавця, здатність інтегруватися в медіапростір.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горобець В.П. Проблемні аспекти вокального виконавства в естрадній та академічній манері. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 501–504.
2. Грегори Портер – Обладатель магического голоса. URL: <https://jazzpeople.ru/jazz-in-faces/gregory-porter-biografiya-fakty/> (дата звернення 08.10.2020).
3. Даюк Ж., Денисюк В. Підготовка майбутніх співаків до вокально-сценічної професійної діяльності. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 1 (97). С. 161–163.
4. Дічек Н.П. Біографічний метод як інструмент полікультурного діалогу. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704483/1/старБіографічний%20метод.pdf> (дата звернення 09.10.2020).
5. Попова А. Специфіка вокальної манери Грегори Портера. *Матеріали щорічної науково-практичної інтернет-конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів «Музика в діалозі з сучасністю: мистецькі, педагогічні, комунікаційні аспекти музичної культури України XXI століття»*. Київ : КНУКіМ, 2020. С. 207–208.
6. Gregory Porter. URL: <https://www.last.fm/ru/music/Gregory+Porter/+wiki> (дата звернення 26.08.2020).